

MIQUEL COLL I ALENTORN
SEMBLANÇA BIOGRÀFICA

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA
BARCELONA, 2021

Miquel Coll i Alentorn

Semblança biogràfica

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES, XCII

Miquel Coll i Alentorn
Semblança biogràfica

JAUME SOBREQÜÉS I CALLICÓ

BARCELONA
2021

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Sobrequés i Callicó, Jaume, 1943- autor

Miquel Coll i Alentorn : semblança biogràfica. — Primera edició. — (Semblances biogràfiques ; 92)

Inclou l'annex: Correspondència entre Coll i Alentorn i Sobrequés i Vidal sobre la represa de la Catalunya carolíngia. — A la coberta: Institut d'Estudis Catalans, Secció Històrico-Arqueològica.

— Bibliografia

ISBN 9788499655796

I. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica II. Títol

III. Col·lecció: Semblances biogràfiques ; 92

1. Coll i Alentorn, Miquel, 1904-1990 2. Historiadors — Catalunya — Biografia

3. Polítics — Catalunya — Biografia

929Coll i Alentorn, Miquel

© Jaume Sobrequés i Callicó

© 2020, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: gener de 2021

Elaboració: Gabinet de la Presidència de l'IEC

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

Compost per la Unitat de Producció del Servei Editorial de l'IEC

Imprès a Open Print SL

ISBN: 978-84-9965-579-6

Dipòsit Legal: B 1055-2021

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

Miquel Coll i Alentorn va néixer a Barcelona el maig de 1904, fill del doctor en medicina Josep Coll i Bofill i de Josefa Alentorn i Borés. Va rebre ensenyaments a l'escola Infant Jesús. Com era habitual en aquells anys, fou educat dins d'un sòlid adoctrinament catòlic. Aviat, entrà en contacte amb el món cultural barceloní.

Passada la primera infància i amb la finalitat que continués dins d'un ensenyament religiós, el jove Coll va ser matriculat als Escolapis de Sant Antoni. El 1920 va fer una visita a la Biblioteca de Catalunya i, per tant, a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Va sentir un gran interès per les Oficines Lexicogràfiques i pel Servei d'Excavacions.

Acabat el batxillerat, decidí seguir els estudis universitaris a l'Escola d'Enginyers Industrials Tèxtils de Terrassa, on aconseguí el títol d'enginyer d'indústries tèxtils. Des de ben aviat s'adonà que la seva vocació autèntica era aquella que es relacionava amb el coneixement i l'estudi de la història de Catalunya. Per aquest motiu, es va matricular als Estudis Universitaris Catalans, on impartien docència els membres de l'IEC Jordi Rubió, Pompeu Fabra i Ferran Soldevila. Va ser també prematura en ell la presa de consciència catalanista, que originàriament va mamar del seu entorn familiar més proper, sempre en «lluita» amb la castellanització dels centres educatius on va estudiar. A principis dels anys vint, feu les primeres passes de la seva producció «literària» en publicar alguns versos i articles en diverses revistes i diaris de l'època.

La proclamació de la dictadura de Primo de Rivera (1923) —amb la persecució de la cultura catalana— va consolidar en ell la seva catalanitat i la presa de consciència política definitiva, basada en el catalanisme i en el compromís democràtic en la causa de la llibertat de la nació catalana.

Acabat el servei militar, va contribuir a la fundació de l'associació cultural Palestra (1930), sense deixar de treballar d'enginyer en empreses del sector tèxtil. L'abril de 1932 es va casar amb Glòria Alemany, amb la qual va tenir nou fills, tots ells educats dins d'una estricta observança catòlica (alguns assumiren l'estat religiós) i militarien, ja grans, com el pare, a Unió Democràtica de Catalunya (UDC).

Poques setmanes després de la proclamació de la República constituí, el 7 de novembre de 1931, un agrupament polític (UDC) que tenia com a principis bàsics «la concepció espiritualista de la societat» i la restauració «integralment» de Catalunya. En una conferència donada a la seu del partit l'hivern de 1934, Coll definí el concepte de *nacionalisme* d'UDC i censurà la ideologia poc compromesa de la Lliga, Acció Catalana i Esquerra Republicana de Catalunya. Coll defensà, d'acord amb el partit, el ple reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya i el dret a la sobirania, que tenia el seu fonament a la mateixa «Providència» i en la «Creació», ja que «tenim una visió cristiana del món». En el seu discurs, Coll va afirmar, sense matisos, que: «Des del meu punt de vista polític diem [...] que creiem indispensable per a la nostra Pàtria la més absoluta independència».

El 13 d'octubre de 1988, en l'acte de lliurament de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya, Heribert Barrera, aleshores president del Parlament de Catalunya, va poder afirmar, en relació amb la tensió interna que varen haver de patir aquelles persones d'ordre i catòliques en iniciar-se la revolta militar de Franco que:

Com per molts d'altres, la prova de foc de les conviccions patriòtiques de Miquel Coll i Alentorn fou la Guerra Civil. Malgrat ésser víctima directa de les incautacions; malgrat l'horror que va sentir pels crims dels incontrolats; malgrat les profundes ferides que van rebre els seus sentiments religiosos, el Sr. Coll sabé distingir entre l'essencial i l'accessori i, com els altres dirigents d'Unió Democràtica, es mantingué fidel a la causa de Catalunya. (*Diàlegs*, núm. 23 [gener-març 2004], p. 90)

Mobilitzat el juny de 1938, passà els darrers mesos de la Guerra Civil col·laborant amb el Departament de Sanitat en responsabilitats d'escassa rellevància. La seva militància republicana poc abandonada i el seu catolicisme fervorós li permeteren incorporar-se amb relativa normalitat a la vida civil acabada la contesa, mantenint sempre el rebuig ferm i sense cap limitació de la dictadura franquista.

En un article publicat a París la tardor de 1962, Coll va denunciar la inclement persecució que patia Catalunya. «A conseqüència del triomf del franquisme en la darrera Guerra Civil espanyola, Catalunya ha estat víctima d'una rigorosa persecució. No solament ha vist desaparèixer fins el darrer vestigi de les seves institucions polítiques, sinó que ha sofert una repressió cultural, com no ha sofert cap altre poble civilitzat dels nostres dies.»

D'altra banda, també aquell 1962, Coll va denunciar una situació negativa per a Catalunya, que estaria destinada a esdevenir una qüestió sobre la qual l'independentisme recent ha insistit sovint: el dèficit fiscal català que el nostre biografiat comentava d'aquesta manera: «[...] representant el Principat de Catalunya el 6 per cent del territori i l'11 per cent de la població de tot l'Estat espanyol, paga un total d'impostos que representa més del 25 per cent del pressupost d'ingressos del mateix Estat».

La coneixença amb Ramon Aramon i Serra el 1941 el portà a contribuir a la reorganització, encara clandestina, dels Estudis Universitaris Catalans i de l'IEC, tasca que rebé un impuls important amb el retorn a Catalunya de Puig i Cadafalch el 1942. En aquests anys de la immediata postguerra, Coll inicià els estudis sobre el món llegendari en la història de Catalunya i sobre la *Crònica* de Desclot.

La seva activitat política clandestina des de mitjan anys quaranta fins a la caiguda de la dictadura de Franco i l'inici de la Transició es va desenvolupar dins d'UDC, formació que va tenir un pes prou notable en aquests anys, i de la qual esdevingué secretari general. Donava, així, continuïtat a una tasca que ja havia iniciat, com hem vist, el 1932, poc després d'instaurar-se el règim republicà.

Com a conseqüència de la seva activitat clandestina, entre 1952 i 1973 va patir sis estades, mai de llarga durada, a Via Laietana, seu de la policia espanyola, i a la presó Model, sobretot per causa de les seves activitats dins d'UDC i del seu compromís amb el catalanisme.

Quan, el 1969, va deixar la feina d'enginyer tèxtil, va intensificar les recerques erudites, que mai no havia abandonat, i va acceptar tasques de docència al Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona. Hi va ensenyar una de les matèries de les quals va ser un dels grans especialistes, la història de Catalunya i, sobretot, la historiografia catalana en els temps medievals.

L'any següent va ser elegit membre numerari de l'IEC, institució acadèmica dins la qual acomplí una tasca ingent com a impulsor i autor de nombroses iniciatives científiques. Coll havia contribuït, el 1946, a la fundació de la Societat d'Estudis Històrics, i uns anys després (1951) a la d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials.

A partir de l'inici de la Transició el 1977, Coll va haver de veure com s'ensorrava el projecte democratacristià pel qual tant havia lluitat durant la dictadura. Des d'aleshores, UDC només aconseguiria de sobreviure gràcies a integrar-se, en coalició, a Convergència Democràtica de Catalunya, partit fundat i liderat per Jordi Pujol, guanyador de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, que van tenir lloc el 20 de març de 1980, en les quals va ser elegit diputat, així com també ho tornaria a ser en la legislatura de 1984. Coll va acceptar la crida de Pujol a integrar-se al seu govern per formar l'esmentada coalició de Convergència i Unió, i va veure premiada, així, una trajectòria intensa al servei del catalanisme. Coll va ser,

entre 1980 i 1984, conseller adscrit a la Presidència de la Generalitat de Catalunya. La seva carrera política va culminar quan, el 1984, va ser elegit president del Parlament de Catalunya, tasca que exercí fins a 1988, des de la qual va fomentar sempre el diàleg en les tenses circumstàncies que travessava aleshores la vida política catalana.¹ Va morir el 1990 a l'edat de vuitanta-sis anys.

LA HISTORIOGRAFIA

És d'estricta justícia reconèixer el caràcter pioner que tenen els estudis de Coll sobre els primers segles de la historiografia catalana. És dins d'aquest apartat que cal incloure una bona part dels seus estudis més rellevants. Ja els anys 1951-1952 donava llum, en els *Estudis Romànics*, a una de les contribucions més sòlides i perdurables de la seva extensa producció erudita. Em refereixo a la recerca, i síntesi alhora, sobre la historiografia catalana en el període primitiu. Si bé l'estudi es refereix a aquell període que Coll qualifica de *primitiu*, quaranta anys després de la seva publicació va voler fer una *addenda* referida als segles que va definir com un període preliminar. Varen ser unes quantes notes sobre els anys de domini visigòtic.

Recollint les poques coses que havien dit historiadors que el precediren —és el cas de Nicolau d'Olwer o Valls i Taverner— i aprofitant i ordenant les aportacions historiogràfiques des del segle IX fins a primers del segle XIII, Coll ha deixat un text que han hagut de tenir present els estudiosos que, com Stefano Cingolani, han aprofundit, i ho han ampliat, en allò que Coll va deixar com a llegat erudit a mitjan segle passat, referit sobretot al període que clou vers el 1244, coincidint amb la primera redacció de la *Crònica* de Jaume I.

Aquest capítol de l'activitat científica de Coll es va anar completant amb treballs monogràfics i de menor abast, però no per això menys pioners, sobre el *Cronicó de Sant Cugat*, o l'anomenat per Coll *Cronicó de Skokloster*, conservat a Suècia, corresponent a esdeveniments succeïts al segle XII.

Un segon apartat dels estudis historiogràfics de Coll va tenir com a objectiu presentar un seguit de cròniques, corresponents als segles XIII i XIV, anteriors al gran esclat de la historiografia medieval catalana. En aquest àmbit Coll va presentar unes notes sobre la *Crònica de Sant Pere de les Puelles*, anomenada també *Crònica de la conquesta de Barcelona*, que conté notícies sobre els anys de domini carolingi.

1. Carme Illa ha fet una íntima aproximació a la vida personal de Coll i Alentorn dins: «Miquel Coll i Alentorn», a *Miquel Coll i Alentorn: Miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari*, Barcelona, Fundació Jaume I, 1984, p. 9-80.

Aquest resum de l'obra historiogràfica de Coll es clou amb unes notes sobre la influència del navarrès Roderic Ximénez de Rada (segles XIII i XIV), a través de la seva gran obra *De rebus Hispaniae* o *Historia gothica*, o altres notes menors sobre la poesia èpica o els poemes narratius de caràcter popular, que enceten el que serà, ja referit als segles XIII i XIV, un dels treballs erudits més sòlids de Coll, que ocuparan els seus anys de plenitud científica.

LES QUATRE GRANS CRÒNIQUES

Escrites entre 1244 i 1390 les cròniques de Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Pere III el Cerimoniós són, per Coll, «els caps de brot de la nostra literatura i que, per tant, hem de posar al mateix nivell de les millors obres de Ramon Llull, Francesc Eiximenis, Bernat Metge, Jordi de Sant Jordi, Àusias March i Joanot Martorell». Fent seves les afirmacions d'Àngel Guimerà, Coll les qualifica com els «“Quatre evangelis” de la pàtria catalana» i, seguint Morel Fatio, considera que són «les “quatre perles” de la literatura catalana medieval».

Després de fer una síntesi de totes i de situar-les en un context més general del gènere historiogràfic de l'època i després d'unes notes sobre la presència de la ciutat de Girona en les quatre grans cròniques, Coll s'endinsa en la que pot considerar-se —com la que ja he referit— la seva aportació científica més solvent: l'estudi de la *Crònica* de Bernat Desclot. L'innovador estudi de l'obra d'aquest cronista comença amb unes paraules de Coll, en les quals afirma que «brilla amb un esclat singular pels seus mèrits literaris, històrics, lingüístics i de pintura de caràcters». Des del punt de vista de la solvència i del rigor del text de Desclot, Coll constata el fet que «ocupa [...] un lloc de primeríssim rengle per l'objectivitat i seriositat amb què [...] tracta la major part dels seus temes i per la documentació de primera mà o de la qualitat dels testimoniatges que posa a contribució».

D'acord amb aquesta complicitat entre erudita i sentimental, Coll analitza els diversos aspectes de la *Crònica*: les fonts, l'estil, la llengua, la data de realització, la biografia [era un home de cúria] i l'autoria de la *Crònica* [Bernat Escrivà?], la seva influència en la historiografia posterior, per acabar amb una anàlisi codicològica dels manuscrits conservats i de les edicions que se n'han fet des de mitjan segle XIX fins ben entrat el segle XX. Cal destacar el fet que les traduccions castellanes (1616, fragmentàries del segle XV, 1844) i anglesa (1928-1934) precediren les catalanes (1840, 1875, 1885, 1932 o 1935).

No sense raó, Josep M. Salrach ha pogut escriure que: «Al meu entendre, el millor treball de Miquel Coll i Alentorn com a especialista en historiografia medieval catalana és l'edició de la *Crònica* de Bernat Desclot [...]».

Fora de la temàtica referida, no vull oblidar tampoc la nota erudita sobre la tasca d'historiador acomplerta pel rei Martí o un dels seus estudis de joventut (1928) sobre el *Llibre de les nobleses dels Reys*, «enfilall» de textos historiogràfics conservat en un manuscrit del segle xv. Sense oblidar tampoc l'edició del *Cronicó de Sant Cugat* o la *Crònica de Sant Pere de les Puelles*.

Agermanant l'alta síntesi amb la recerca més innovadora, el 1978 Coll va oferir un extens estudi sobre la historiografia de Barcelona des de les primeres referències sobre la capital catalana que apareixen en textos de l'època visigòtica al segle v fins entrat el segle xv.

D'entre els estudis posteriors a aquest, dins del mateix camp de la historiografia catalana, no podem oblidar les referències a la historiografia de Santes Creus, els textos humanístics dels italians Biondo Flavio o Bartolomeo Sacci i sobretot del fals relat de Bernat Boadas, autor de l'obra *Feyts d'armes* (1948).

Per bé que la tasca erudita de Coll es va centrar sobretot en l'edat mitjana, no va renunciar a interessar-se, més de passada, en l'aportació que diversos autors havien fet en l'estudi de la història de Catalunya als segles xix i xx.

Completen aquesta rica i diversa contribució de Coll les semblances fetes de l'obra d'altres historiadors catalans, sovint en ocasió del seu traspàs: Ramon d'Alòs-Moner i de Dou (1939), Jordi Rubió i Balaguer (1887), Ferran Soldevila i Zubiburu (1982) o Ramon d'Abadal i de Vinyals (1970), Rafael Tasis i Marca (1966), Santiago Sobrequés i Vidal (1973), Eufemià Fort i Cogul (1979), Antoni Comas i Pujol (1981), Carles Pi i Sunyer (1971) o Lluís Domènech i Montaner (1923).

L'HISTORIADOR

D'una manera o d'una altra, és a dir com a erudit i com a divulgador, Coll va ser sempre per damunt de tot un historiador. Deixant de banda les seves nombroses notes disperses sobre aspectes més estrictament polítics, tota la seva producció escrita respon a l'exercici personal d'aquesta vocació. També aquelles temàtiques que fan referència a la producció llegendària referida al passat català.

Com a divulgador, la tasca de Coll gaudí sempre del compromís cívic i nacional que tenia per objecte aproximar la identitat històrica mil·lenària de Catalunya a la ciutadania del seu país. El format d'aquesta obra de divulgació es va concretar en la seva voluntat d'integrar la història de Catalunya en un context de més gran abast, el dels Països Catalans.

Prenent com a base la *Història de Catalunya* que Ferran Soldevila va publicar en dues versions, el 1923 i el 1956, Coll va assumir, el 1974, el compromís de posar al dia, segons recerques recents, el text de Soldevila. Així, va reeditar, amb les ac-

tualitzacions corresponents, el llibre de Soldevila. Va fer-ho sota una nova titulació, *Resum d'història dels Països Catalans*, que comprenia un període més ampli que l'original de Soldevila. El relat de Coll arribava fins a l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de 1932.

Donant continuïtat a la tasca d'apropar el passat nacional català a un lector més ampli, va publicar, ja el 1982, un text fins aleshores inèdit sota el títol *Curs d'història dels Països Catalans*, que recollia el contingut de les conferències que, l'any 1984, havia impartit a la seu d'UDC, i que havia tingut una minsa difusió. L'extens treball de Coll inclou un període que anava des dels primers pobladors fins a l'època franquista. Són significatius els títols dels darrers apartats de la seva síntesi: «La Guerra Civil», «La repressió» i «La lluita pel manteniment de la personalitat de Catalunya».

La darrera part d'aquest valuós treball de síntesi és aquella que hom va publicar dos anys després de la seva mort, succeïda el 1990, a instàncies de Ferran Soldevila, dins de la *Història dels catalans*. Comprenia un període que no era habitual en la seva trajectòria com a historiador, un segle i mig dels anys en què Catalunya va restar integrada dins de la monarquia hispànica, entre 1516, inici del regnat de Carles I, i la fi del regnat de Felip III de Catalunya-Aragó, IV de Castella, el 1665, i el Tractat dels Pirineus de 1659.

Entre els estudis de més volada erudita, cal destacar el dedicat a analitzar el període visigòtic dels successos de Vititza, la reflexió sobre l'ús del mot *espanyol* o sobre el llinatge dels d'Òdena. També en un altre ordre de coses, cal assenyalar l'estudi que ressegueix la trajectòria del primer alcalde constitucional de Tarragona durant el Trienni Liberal (1920-1923) i el nombre i tipologia ideològica dels morts durant la Guerra Civil de 1936-1939, en el qual es refereix als assassinats comesos pels milicians republicans, als morts al front i algun afusellat per Franco en acabar la contesa, trenta-cinc en total només a la petita població de Tona.

D'entre les nombroses notes erudites breus que ens va deixar escrites durant molts anys, cal esmentar les referents a la naixença de Catalunya, la història de la Generalitat, el mil·lenari de la independència de Catalunya (877-988), les dedicades a la trajectòria política de Jaume I, al passat de les Illes abans de la conquesta, a la Renaixença i a l'actuació política i cultural d'Àngel Guimerà, entre moltíssimes més.

Així mateix, té un gran interès el seu estudi, pioner, sobre la història dels primers setanta-cinc anys de l'IEC, corporació acadèmica en la qual Coll acomplí una acció intensa i compromesa en els anys de repressió franquista.

COLL I EL MÓN LLEGENDARI

El nostre biografiat dedicà una part no gens menyspreable de la seva tasca de recerca a l'estudi del passat, a analitzar diversos episodis de la història de Catalunya relacionats amb aspectes del món llegendari. Per Coll, les llegendes «constitueixen un element de gran vàlua per a la comprensió de l'ànima dels pobles que les han creades, conservades o marcades amb llur empremta peculiar», i afegeix: «llur estudi és un preciós complement de la investigació dels fets esdevinguts».

És just d'esmentar, a l'hora d'analitzar la tasca de Coll en aquest àmbit de recerca, dos grans episodis que varen atreure la seva especial atenció, i als quals dedicà nombrosos estudis erudits. Es tracta de treballs que podem considerar dels més primerencs en la trajectòria del nostre biografiat. Un va ser publicat al primer número dels *Estudis Romànics*, els anys 1947-1948 («La llegenda d'Otger Cataló i els Nou Barons») i l'altre és el text del seu discurs a la sessió inaugural del curs 1950-1951 de la Societat d'Estudis Històrics, filial de l'IEC (*La llegenda de Ramon de Montcada*). Va ser publicat per Aymà en forma de llibre, bellament il·lustrat per Joan Palet. El primer es refereix als orígens del poble català i el segon té com a base la trajectòria del senescal Guillem Ramon de Montcada, personatge rellevant de la cort de Ramon Berenguer III, Ramon Berenguer IV i Alfons el Cast. Ambdós treballs són una bona mostra de la maduresa i del rigor del seu autor, dotat d'un pregon esperit crític i d'un coneixement exhaustiu de la bibliografia de l'època.

Aquest interès de Coll pel món llegendari català donà també altres fruits menys importants en extensió però igualment innovadors. Es refereixen al vessant llegendari de Guifré el Pilós; a la introducció de les llegendes èpiques franceses a Catalunya; a la llegenda de Carlemany a Girona; a la llegenda de Girard al Rosselló, personatge del segle x, entre algunes altres notes sobre aquest món llegendari, que Coll elevà a categoria de tema d'història, elaborat amb criteris científics.

EL COMPROMÍS POLÍTIC

Coll va ser durant tota la vida adulta una persona compromesa amb el catalanisme, la qual cosa li atorga una projecció política que cal incloure dins del pensament nacionalista cristià. L'anàlisi d'aquesta projecció cívica de Coll va ser ben estudiada per Hilari Raguer en l'article: «El pensament polític de Coll i Alentorn», publicat per primera vegada el 1984 a *Miquel Coll i Alentorn. Miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari* (Barcelona, Fundació Jaume I, 1984, p. 113-145), i reeditat, amb el mateix títol a: *Miquel Coll i Alentorn. Escrits polítics, cívics i religiosos* (Barcelona, Curial Edicions Catalanes, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993, p. 7-30).

De la setantena de notes polítiques que conté aquest llibre, ben bé una quarta part fa referència a la història personal i col·lectiva del que va ser sempre el seu partit, en la clandestinitat i sota el règim d'autonomia després de la mort del dictador, Unió Democràtica de Catalunya. Amb raó, Raguer ha pogut escriure: «La trajectòria política de Coll i Alentorn és rectilínia». Faig meves les paraules de Raguer quan identifica la vida cívica de Coll amb el que, com he dit, va ser sempre el seu partit: «Encara que el tema d'aquestes pàgines no era la Unió Democràtica de Catalunya, sinó el pensament polític personal de Coll i Alentorn, una colla de vegades he hagut de fer referència a la història i ideari del seu partit».

El 9 de gener de 1939, UDC «era declarada fora de la llei, amb confiscació total dels seus béns» pel règim de Franco. El 1941, antics militants de l'organització varen crear Amics de la Poesia i varen esforçar-se a refer algun aspecte de la catalanitat cultural. Ja el 1942 varen contribuir a refer els Estudis Universitaris Catalans i el mateix IEC, sempre en un clima de clandestinitat i amb el temor permanent a la repressió personal.

El 1943 es va crear, a la Universitat de Barcelona, la «Joventut Catalana Democràtica», integrada per joves d'UDC. La necessitat d'obrir a Europa el partit va fer que, el 1944, «un dels nostres estudiants» assistís al Congrés Internacional de Praga. Va ser aleshores quan una delegació comunista «va impedir a catalans i bascos llur participació en el Congrés». L'antiga animadversió, a l'exili, entre democratacristians i comunistes assolí carta de naturalesa i tindria escenaris molt diversos.

El 1944 es va formar el Comitè de Coordinació de les Forces Democràtiques de Catalunya, que el 1945 es rebatejà amb el nom de *Consell Nacional de la Democràcia Catalana*, presidit per Josep Pous i Pagès. Coll explica que: «UDC va col·laborar en forma destacada en ambdós organismes, igualment com en el que ha succeït des de 1948».

No seria, però, fins a 1963, que UDC aconseguiria de tenir un plat a taula en l'escenari democratacristià espanyol, integrat pel Partit Nacional Basc (PNB) i els espanyols d'Izquierda Demócrata Cristiana i Democràtica Social Cristiana. UDC no assoliria una certa estabilitat política ni el reconeixement ple de la democràcia cristiana espanyola fins avançats els anys seixanta. Les coses varen anar un xic millor a escala europea. Cal afirmar, seguint Coll i Alentorn, que UDC es va esforçar sempre en aquells anys per mantenir bones relacions amb la democràcia cristiana peninsular, basca, espanyola, valenciana i gallega.

Quan hom estudia la trajectòria d'una determinada formació política, cal sempre diferenciar i analitzar —sovint confrontar— la seva ideologia teòrica i la pràctica amb què ha exercit el seu comès. No hi ha dubte, en el primer aspecte, que el pensament d'UDC sorprèn per la seva radicalitat social. L'escassa força que ha tingut sempre —un únic diputat al Congrés de la República i un altre al Parla-

ment de Catalunya— li ha facilitat mantenir un pensament polític de gran modernitat, àdhuc de clar sentit progressista.

Ens ha restat un text manuscrit de Coll i Alentorn, que suposo que és de 1966, en el qual sintetitza, en ple franquisme —cal tenir-ho present—, la «nostra compilació doctrinal». Aquesta es fonamenta, segons Coll, en tres directrius:

1. «L'accés dels treballadors a la propietat de les empreses» en les quals treballen.

2. «La socialització de les activitats econòmiques que representin un poder excessiu en mans de particulars».

3. «L'organització de tota activitat econòmica sobre una base inicial».

Entre els obstacles que Coll definia a l'hora de poder portar a la pràctica aquests objectius, esmentava «la resistència capitalista a la transformació de la societat actual» i «arrabassar els beneficiaris de les estructures actuals com a principals armes de què avui disposen», sobretot les fonts d'energia, el crèdit i els serveis públics. Una mesura de permanent actualitat: «Quant a les caixes d'estalvi, caldrà treure-les del control dels actuals patronats que responen principalment a l'influx de les presents oligarquies econòmiques i sotmetre-les a la direcció dels representants dels imponents [...]».

Coll parla també de la necessitat que les estructures de Catalunya s'adeqüin a la problemàtica general de la macroàrea mundial en què es troba. Fa, doncs, un advertiment de cara al futur sobre la «globalització»: «El món és cada vegada més una unitat i no resulta possible que un país (i més si es tracta d'un país petit) evolucioni en un sentit determinat si la major part dels seus veïns no experimenten transformacions equivalents almenys en certa mesura».

Les notes referides abans dels escrits de Coll contenen reflexions i informacions d'una tipologia molt extensa sobre Catalunya i Espanya: l'esdevenir de Catalunya, la política internacional, el federalisme, la Generalitat provisional, l'estat de les autonomies, Manuel d'Irujo, el catalanisme polític, entre molts d'altres.

Entre 1980 i 1984, des del seu lloc de conseller adjunt a la Presidència de la Generalitat, va haver d'intervenir sovint contestant a qüestions de naturalesa ben diversa en resposta a preguntes i interpel·lacions que presentaren els partits de l'oposició al Govern del president Jordi Pujol, del qual Coll va ser sempre un col·laborador lleial i no pas sempre en moments fàcils per al president de Catalunya, assetjat per l'oposició personal i política. A *Miquel Coll i Alentorn. Miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari*, obra a la qual ja m'he referit, hom podrà trobar (p. 411-418) les cent vint-i-sis intervencions de Coll al Parlament de Catalunya en relació amb la seva alta responsabilitat política.

Els diputats que varen compartir amb Coll aquells primers anys d'arrencada de l'autogovern català han deixat constància inequívoca tant del rigor de la seva gestió com de l'elegància i manera de fer empàtica que va demostrar en els darrers anys

de compromís polític. Aquells que compartiren amb ell la vida política dels anys vuitanta coincideixen a posar de manifest el grat record que Coll va deixar en el nostre Parlament, que presidí entre 1984 i 1988, i com sempre va saber agermanar la defensa de les conviccions nacionalistes pròpies amb el respecte cap a aquells que no les compartien.

COMUNICACIONS CIENTÍFIQUES A LA SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS HISTÒRICS (1946-1958)

Des de mitjan anys quaranta del segle passat, Coll va deixar la seva petjada erudita en les seccions acadèmiques que tenien lloc a la Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH), fundada el 1946 per Ramon Aramon i Serra, Pere Bohigas i ell mateix, i que aleshores tenia un caràcter mig clandestí. En aquesta activitat l'acompanyaren altres membres destacats de l'IEC, com Jordi Rubió, Ferran Soldevila, Agustí Duran i Sanpere o Ramon d'Abadal i de Vinyals.

L'ànima de la SCEH va ser fins ben avançats els anys vuitanta Ramon Aramon, que va mantenir viva la institució en els esmentats anys difícils de la postguerra. Entre 1946 i 1958, Coll va presentar en les sessions científiques de la SCEH una dotzena d'avenços sobre temes que han estat sempre el principal objectiu dels seus treballs de recerca: la historiografia més antiga catalana, el món llegendari o les primeres aproximacions a l'estudi de la *Crònica* de Desclot. Coll va tenir cura d'una de les primeres sessions inaugurals de la SCEH del curs 1950-1951, amb un dels temes que més li interessaren sempre: la llegenda de Ramon de Montcada o el món de l'època romàntica.

En evocar la figura i l'obra de Miquel Coll i Alentorn des d'aquesta sessió plenària de l'IEC —corporació acadèmica a la qual dedicà bona part de la seva activitat científica, impulsant la continuïtat de la imponent obra de Ramon d'Abadal, la *Catalunya carolíngia*— no fem res més que reconèixer el seu permanent compromís erudit, polític i cívic, que va guiar, des dels anys de joventut, el seu captament amb el país que serví sense cap limitació i de manera sempre generosa.

EMMun-GR-5-4

GOIGS EN LLAOR DE
ALENTORN, GUARIDOR
HISTORIADOR

DOM MIQUEL COLL I
DE NOSTRA TERRA,
I PROHOM

ARXIU IEC
Document inèdit
Reproducció promulgada
Citació obligatòria de procedència

Tornada
Dominus Coll i Alentorn
sota advocació Miquel,
ensenyu-nos nostra Història
i així guanyarem el cel.

Puix el poble necessita
conèixer els avantpassats,
del més alt arribàreu
per poder-nos ajudar.

Amb quin goig en aquest segle,
12 de maig de l'any 4,
en obrir els ulls a la llum
la tenebra enlluernàreu,

Tornada :
Dominus Coll i Alentorn ...

Decidida la docència
suprema, i gran tasca a fer,
començàreu les lliçons
amb el títol d'enginyer.

Vostre gran coneixement
de les gestes de la Història,
ens han permès, però, aprendre
coses dignes de memòria.

Tornada :
Dominus Coll i Alentorn ...

Vostre entrega a l'estudi
infon una gran claredat,
com si dugueren els àngels
torxes al fet medieval.

Il·luminàreu així
les gestes de Guifré el Pelós,
féreu de llegenda història
del Montcada, Guillem Ramon.

Tornada :
Dominus Coll i Alentorn ...

Sou el nord, com una estrella,
pel qui cerca veritat.
Lliberal, cordial, afable,
exulteu humanitat.

Sou refugi, pel qui estudia,
aclarir l'ambigüitat,
ensenyu camins que porten
a la plena Llibertat.

Tornada :
Dominus Coll i Alentorn ...

Prometeu del segle XX
en lloc de llum, heu donat
afany per saber, en els homes
que estimen aquest Principat.

Doncs enteneu que l'estudi
enderroca murs i jutges,
d'aquells que diuen que els homes
en la ignorància són lliures.

Tornada :
Dominus Coll i Alentorn ...

Aquest amor per lo lliure
fou precisament motiu
que per por, ignorància, odi,
feren de Vós un captiu.

Amb l'exemple que ens donàreu
hem après a ser conscients,
que l'home amb fe sempre està
per sobre els esdeveniments.

Tornada :
Dominus Coll i Alentorn ...

Mestre de generacions
sembràreu llum, a les fosques,
i la llavor es tornà ble,
i prengué en flames, com torxes.

Que aquesta flama que crema
i encenguereu, en el món
català, d'ara i per sempre,
que no s'adormi un segon.

Com espumes d'aquest foc
veieu-nos Coll i Alentorn.

«Goigs en llaor de dom Miquel Coll i Alentorn, guaridor de nostra terra, historiador i prohoms», text original de Jaume Rovira i Paredes. Edició commemorativa del 80è aniversari de Miquel Coll i Alentorn (12-5-1984).

FONT: Arxiu de l'IEC.

Annex

CORRESPONDÈNCIA ENTRE COLL I ALENTORN I SOBREQUÉS I VIDAL SOBRE LA REPRESA DE LA CATALUNYA CAROLÍNGIA

1

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 23 d'agost de 1962²

Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Tal com m'havies anunciat he rebut el teu estudi sobre el setge de la Força³ i l'he llegit en un dir Jesús, tan interessant és el tema i tan agradable l'exposició. Moltes gràcies pel plaer i el profit que m'has proporcionat.

Em va agradar molt trobar-te a Cantonigròs.⁴ Dissortadament l'atabalament que imposaven les circumstàncies no em van permetre d'aprofitar com hauria volgut la felicitat oportunitat de trobar-nos. A veure si qualsevol dia que baixis a Barcelona et deixes veure i podem xerrar una ben llarga estona.

Amb records per als teus fills, t'envio la més cordial abraçada.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

Arxiu Santiago Sobrequés Vidal (ASSV), lletres rebudes de 1962.

2. Escrita i signada a mà.

3. Santiago SOBREQUÉS I VIDAL, *El setge de la Força de Girona en 1462*, Barcelona, Rafel Dalmau, 1962, col·l. «Episodis de la Història», núm. 30.

4. Teresa CLOTA I PALLÀS, «Un far de resistència cultural sota el franquisme: el Concurs Parroquial de Poesia de Cantonigròs», *Revista del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya* (Barcelona), núm. 145 (novembre 2019), p. 22-33. Vegeu l'apartat «Darrera etapa: els anys seixanta (1960-1968)», p. 29 i següents.

2

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 5 de novembre de 1970⁵

Sr. Santiago Sobrequés i Vidal
Girona

Estimat amic,

Com a continuació de les converses que havia tingut el gust de sostenir amb vós sobre la prossecució de la *Catalunya carolíngia* del nostre amic Abadal⁶ (q. a. C. S), m'és grat de convidar-vos a una reunió que els possibles col·laboradors projectem de celebrar a Barcelona el 22 de desembre proper a les 12 del migdia a l'estatge de l'Institut, Montcada, 20, principal (Palau Dalmasas). Si entre 12 i 14 hores no hi hagués temps suficient per a completar el nostre canvi d'impressions i informacions, continuariem a la tarda a partir de 2/4 de 4 o a les 4.

Si en tal dia no us fos de cap manera avinent de venir, us prego que ens ho feu saber tot seguit i ens proposeu una altra data que us convingui. En aquest cas us agrairia que assenyaléssiu un dia que s'escaigués en dimarts, dimecres o dijous, i precisament dins de les vacances de Nadal.

Convindria que ens portéssiu a la dita reunió una informació aproximada del nombre de documents anteriors a l'any 1000 que corresponen als comtats de Girona, Empúries i Besalú i als seus annexos, així com les monografies i estudis de conjunt que els haurien de precedir, prenent sempre com a model «Els comtats de Pallars i Ribagorça»⁷ d'Abadal i avaluant la vostra tasca en el nombre de volums del gruix dels dits «comtats» que correspondrien a la vostra demarcació. També ens hauríeu d'orientar sobre la compensació econòmica que creieu que hauríeu de percebre per a la vostra tasca.

En espera de les vostre grates i properes notícies, resto ben vostre.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

ASSV, lletres rebudes de 1962. Escrita a màquina i signada a mà.
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans (AIEC), còpia en paper carbó.

5. Escrita a màquina amb paper de l'Institut d'Estudis Catalans. Signada a mà.

6. Ramon d'Abadal i Vinyals (1888-1970).

7. Ramon d'ABADAL I VINYALS, *Catalunya carolíngia, Els comtats de Pallars i Ribagorça*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1944 (reedició facsímil: 2002).

3

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 15 d'agost de 1970⁸

Sr. Santiago Sobrequés i Vidal
Girona

Distingit senyor i amic,

Per les presents ratlles m'és grat recordar-vos la reunió que hem de tenir el propinent dia 22 (dimarts que ve) a les 12 del migdia a la seu de l'Institut (Palau de Dalmases. Montcada, 20) per a l'estudi de la prossecció de *Catalunya carolíngia*.

Us preguem que ens porteu tota la informació sol·licitada en relació amb els comtats que el nostre enyorat amic Abadal (q. a. C. s.) havia encomanat a la vostra investigació.

Esperant de tenir el plaer de reveure-us en aquesta avinentesa, resto ben vostre.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

ASSV, lletres rebudes de 1970.
AIEC, còpia en paper carbó.

8. Escrita i signada p. o., en paper de l'Institut d'Estudis Catalans.

4

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 30 de juliol de 1971⁹

Prof. Santiago Sobrequés i Vidal
Girona

Distingit senyor i amic,

En compliment d'un dels acords de la darrera reunió plenària de col·laboradors de *Catalunya carolíngia* amb els amics Font i Rius¹⁰ i Mundó¹¹ hem redactat unes normes per a la composició dels volums dels comtats que naturalment han estat inspirades en les seguides anteriorment per Abadal i en notes trobades entre els seus papers. Ens és molt grat d'adjuntar-vos-en una còpia.

Esperem que les dites normes mereixeran la vostra aprovació, però us preguem que si en algun punt discrepeu, ens ho feu saber com més aviat millor indicant les correccions que proposeu i les raons que les motiven.

Aprofito molt gustosament aquesta avinentesa per a enviar-vos les meves salutacions més afectuoses.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

ASSV, lletres rebudes de 1971.
AIEC, còpia en paper carbó.

9. Escrita a màquina. Signada a mà.

10. Josep M. Font i Rius, catedràtic d'universitat, membre de l'IEC i un dels continuadors de l'obra de Ramon d'Abadal i de Vinyals, la *Catalunya carolíngia*.

11. Manuel Mundó, membre de l'IEC i un dels continuadors de l'obra de Ramon d'Abadal i de Vinyals, la *Catalunya carolíngia*.

5

Martí Mas Cantí a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, agost-setembre de 1971¹²

Sr. Santiago Sobrequés i esposa
Girona

El propinent dia 18 de setembre, dissabte, a les 5 de la tarda i al «Recés Collsacabra» de Cantonigròs, celebrarem un acte íntim associat a les commemoracions del mil·lenari de l'Abat Oliba.¹³

En aquesta ocasió, l'historiador i bon amic Sr. Miquel Coll i Alentorn presentarà unes reflexions sobre l'esdeveniment històric que commemoren, tan arrelat als orígens del nostre ésser col·lectiu i, alhora, actualitzant-ne l'abast, obrirà un col·loqui sobre fets i realitats de la nostra cultura i de la situació present.

Com que es tracta d'una reunió d'amics que comparteixen tasques i afanys relacionats amb la mateixa preocupació col·lectiva, us agraïrem que, si us fos possible, ens afavoríssiu amb la vostra presència a casa nostra aquell dia.

Moltes gràcies i ben cordialment,

Signat: Martí Mas

Adreça per a la resposta:

M. Mas

Recés Collsacabra

Cantonigròs (B), per Vic

Telèfon a Barcelona: 222 21 97, matins (Srta. Montserrat Vila)

AIEC, lletres rebudes.

12. Escrita a màquina en paper de Martí Mas i Tubau.

13. El col·loqui sobre cultura catalana amb motiu de l'abat Oliba va tenir lloc a Cantonigròs el dissabte 11 de setembre de 1971.

6

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 22 d'octubre de 1971¹⁴

Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Distingit amic,

Suposo en el vostre poder la meva lletra del 30 de juliol darrer que adjuntava les «Normes» per als col·laboradors de *Catalunya carolíngia* amb el prec que volguéssiu examinar-les i fer-hi les observacions que creguéssiu oportunes.

No havent rebut fins al present cap objecció vostra, sembla que caldria interpretar això com a aprovació de les dites «normes», però, per al cas que no fos així, us prego de fer-nos saber ben aviat el vostre parer, si és de disconformitat. Si dins les dues setmanes vinents no rebem notícies vostres interpretarem que ens doneu el vostre assentiment.

Per altra banda, i per a madurar una mica més els nostres projectes, us agrairé que vulgueu dir-nos tot seguit si us feu càrrec en principi de l'execució de tot el pla corresponent als comtats que us han estat adjudicats, o bé si hi ha algun dels seus apartats (d'acord amb el que indiquen les «Normes») del qual no us podreu ocupar. En aquest cas, us prego que ens digueu què és el que no podreu fer a fi de requerir la col·laboració d'altres especialistes.

Esperant ben aviat les vostres notícies resto afectuosament vostre.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

ASSV, lletres rebudes de 1971.
AIEC, còpia en paper carbó.

14. Escrita a màquina amb paper de l'IEC. Signada a mà.

7

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 22 de desembre de 1971¹⁵

Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

He rebut la teva amable carta del 13 del corrent desembre i n'he separat el document de Cervià¹⁶ que hi adjuntes. El donaré a en Font i Rius¹⁷ que és l'encarregat del comtat de Barcelona. T'acompanyo una còpia de la carta que ha enviat a tots els col·laboradors (menys a tu perquè no et cal), i espero que aviat rebràs «ovelles esgarriades que corresponen al teu corral».

Mentrestant m'és grat de desitjar-te un bon Nadal i un venturós Any Nou.

Ben afectuosament,

Signat: Miquel Coll i Alentorn

15. AIEC, còpia en paper carbó.

16. Cervià de Ter (Gironès).

17. Josep M. Font i Rius. Vegeu la carta núm. 4, nota 10.

8

Santiago Sobrequés i Vidal a Miquel Coll i Alentorn

Girona, 26 d'octubre de 1971¹⁸

Sr. Miquel Coll
Barcelona

Estimat amic,

Cap objecció per la meua part a les *Normes de la Catalunya carolíngia*, que vaig rebre aquest estiu.

També em va semblar, en principi, que jo podria encarregar-me de realitzar tots els números del programa. El que encara no sé és quan. De col·laboradors en necessitaré al seu temps, però no per cap capítol específic, em sembla. Vull dir ajudants que vagin als arxius a confirmar documents, etc., etc.,...

Si no em veus en la reunió del Consell Òmnium de demà passat, et prego que m'excusis. És la vigília de sant Narcís. Mala data dels gironins (s'entén mala data per deixar la casa; hom no sap mai els fills, gendres, nets o oncles que es presentaran aquella nit. No obstant em sembla que l'any passat també hi hagué reunió en aquestes dates i vaig poder ésser-hi present. (?).

Precisament volíem fer coincidir aquestes Fires amb la constitució de la Delegació de Girona (amb més de 200 socis).¹⁹ Però probablement ho haurem de deixar per més endavant. Hi ha dificultats d'ordre purament formal.

Segueixes el II Congrés Jurídic Català?²⁰ Val la pena.

Una abraçada mentre no ens vegem del teu affm. amic.

Signat: Santiago Sobrequés

ASSV, lletres enviades de 1971.

AIEC, cartes rebudes de 1971. Còpia en paper cartró.

18. Escrita a mà amb paper de Santiago Sobrequés i Vidal.

19. Constitució de la Delegació d'Òmnium Cultural a Girona.

20. II Congrés Jurídic Català de l'any 1972. Sobrequés hi presentà l'estudi «Història de la producció del dret català fins al decret de la Nova planta», a *Llibre del II Congrés Jurídic Català*, Barcelona i Girona, Universitat Autònoma de Barcelona i Col·legi Universitari de Girona, 1978, amb un pròleg de Josep M. Font i Rius.

Santiago Sobrequés i Vidal a Miquel Coll i Alentorn Girona, 9 de febrer de 1972²¹

Sr. Miquel Coll
 Barcelona

Estimat amic,

D'acord amb la teva carta de desembre passat, envio dos documents, un del Vallès i un del Berguedà, per tal que els facis arribar a qui correspongui. Cap d'ells ha estat publicat.

Al mateix temps t'adjunto tres registres de docs. en els quals s'interfereixen interessos de dos o tres col·laboradors. Et prego, doncs, les enviïs a qui creguis que l'ha de fer copiar. Si no me les retornes, entendré que no em correspon a mi. Així estalviarem temps i diners.

Si no es tractés més que d'aquests casos, no tindria gaire importància. Però és que ens en sortiran a dotzenes i en conjunt representarà, si cada un els fa copiar, una pèrdua considerable d'energia, temps i mitjans econòmics, que no ens sobren.

Sabies que el dia 25 s'inaugura la delegació d'Òmnium a Girona (amb 475 socis)?²²

Gràcies per tot i ja saps on em tens al teu servei.

T'abraça,

Signat: Santiago Sobrequés

AIEC, lletres rebudes de 1972.

21. Escrita a màquina amb paper de Santiago Sobrequés i Vidal.

22. Vegeu la carta núm. 8, nota 19.

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal Barcelona, 23 de febrer de 1972²³Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Vaig rebre en el seu dia la teva amable carta del 9 d'aquest mes. No et vaig contestar tot seguit perquè teníem aleshores en teler un complement de normes per als nostres col·laboradors i volia enviar-te-les en contestar-te, i, de passada, classificar les paperetes que has tingut l'atenció d'enviar-me, d'acord amb el contingut d'aquell complement.

T'adjunto, doncs, el complement de normes, sobre el qual acceptarem complagudament les observacions que en creguis en el cas de fer-nos.

Passaré al Dr. Serdà²⁴ el document de Berguedà. També li passaré la papereta del document de Tallaferró²⁵ del 997, però caldrà fer-hi referència dins el comtat de Besalú (i també dins Osona, però això no t'incumbeix).

Passaré a Ponsich²⁶ la papereta sobre Monisatem del 22-II-1000, però caldrà fer-hi referència dins Besalú. També li passaré el testament de Ramon de Roergue²⁷ però caldrà fer-hi referències a Girona i Empúries.

Quant a Ridaura,²⁸ creiem que el dubte ha d'ésser resolt a favor de Besalú per raons geogràfiques i bibliogràfiques.

L'enhorabona per la tasca que feu per a l'Òmnium.²⁹

Teu, ben afectuosament,

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, lletres enviades. Còpia en paper carbó.

23. Escrita a màquina.
24. Lluís Serdà Prat, historiador vigatà especialista en l'alta edat mitjana.
25. Bernat I de Besalú, dit Tallaferró (c. 970-1020).
26. Pere Ponsich (1912-1999), historiador nord-català, especialista en l'alta edat mitjana.
27. Ramon de Roergue i marquès de Gòtia. Vegeu: *Catalunya carolíngia*, V-1, doc. 347 [961], p. 312.
28. Població de la Garrotxa.
29. Vegeu la carta núm. 8, nota 19.

11

Cebrià Baraut Obiols a Jaume [error per Santiago] Sobrequés i Vidal

Abadia de Montserrat, 10 de maig de 1972³⁰

Sr. Jaume [Santiago] Sobrequés
Girona

Molt distingit Senyor,

Gràcies per la «separata» del vostre magnífic treball que heu tingut la gentilesa d'enviar-me.³¹ Aprofitant l'ocasió em permeto d'assenyalar-vos alguns documents anteriors a l'any mil, referents a monestirs gironins, que tinc anotats en el meu fitxer. Si no els coneixeu per altres conductes potser aquestes indicacions us puguin ser útils.

Salutacions cordials,

Signat: C. Baraut³²

AIEC, cartes rebudes.

30. Escrita a màquina en paper de l'Abadia de Montserrat.

31. Santiago SOBREQUÉS I VIDAL, «La petita noblesa catalana i l'Interregne de 1410-1412», *Institut d'Història Medieval* (Barcelona), III (1970), p. 87-110. Reedició: *El Compromís de Casp i la noblesa catalana*, Barcelona, Curial, 1973, p. 151-184.

32. Cebrià Baraut Obiols, monjo de Montserrat, especialista en història monàstica medieval.

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal Barcelona, 29 d'abril de 1972³³

Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Tal com et vaig anticipar a Olot, m'és grat d'enviar-te adjuntes les noves normes per als col·laboradors de la *Catalunya carolíngia*, que responen en bona part a les teves consultes del 20 de març darrer.

Gràcies pels documents que vas enviar-nos i que distribuïm d'acord amb el teu criteri que coincideix amb el nostre.

Quant a les consultes que només t'afecten a tu, et confirmo que realment caldrà que publicuis la Crònica de Gotmar,³⁴ juntament amb tots els altres textos historiogràfics que et concerneixin, a la manera d'Abadal a Pallars i Ribagorça, I, 13 ss.

Creiem que, malgrat tot, cal mantenir el lligam Urgell-Cerdanya-Berguedà-Vall de Ribes. Tinguem present que la nostra tasca s'acaba l'any 1000, que és quan Urgell comença a adoptar una personalitat més diferenciada.

Rep una abraçada del teu afm.

P. S.: Havent previst per a la tardor vinent (segona quinzena d'octubre o primera de novembre) una reunió plenària de col·laboradors de la *Catalunya carolíngia*, la Comissió prega que li facis saber si aquesta data t'és avinent o si en tens alguna de millor per a proposar. Rebuda la teva amable lletra del 27 d'abril, que serà contestada properament.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, lletres enviades.

33. Escrita a màquina. Còpia en paper carbó.

34. Bisbe de Girona. Vegeu: Miquel BARCELÓ, «Una nota entorn del "Llibre dels Reis Francs" regalat pel bisbe Gotmar de Girona a Al-Hakam, a Còrdova», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* (Girona), 25-1 (1979-1980), p. 127-136.

13

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 18 de maig de 1972³⁵

Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Vaig rebre les teves amables lletres del 27 d'abril proppassat i del 13 del present maig. Gràcies per elles i pels annexos de la primera, que redistribueixo avui.

Quant al contingut del Llibre groc de Besalú,³⁶ evidentment contenia (o conté si encara existeix) el precepte del 871 (o 872), però contenia també un document pel qual l'abat Ricimir³⁷ venia els seus drets d'Olot al comte Raolf [Radulf]³⁸ de Besalú, pocs anys després del precepte. Aquest document sembla del més alt interès i et correspon dins la C. C. Em sembla que hauríem de fer un esforç per retrobar-lo i no haver-nos d'acontentar amb publicar-ne el regist o referència.

Gràcies pel teu interessant treball sobre el Rosselló.

Què em dius de la reunió de la tardor?

Teu, ben afectuosament,

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, lletres enviades.

35. Escrita a màquina. Còpia en paper carbó.

36. Vegeu: *Catalunya carolíngia*, V-1, doc. 41, C bis, p. 89.

37. Sobre l'abat Recemir, vegeu *Catalunya carolíngia*, V-1, precepte 41 (Saint-Denis, 11 d'abril de 871), p. 88.

38. Sobre Radulf I, comte de Besalú (878-920), vegeu: *Catalunya carolíngia*, V-1, documents 43 (876), 60 (885) i 94 (898) i p. 89, 100 i 130, respectivament.

Miquel Coll i Alentorn a Eduard Junyent Vic, 18 de maig de 1972³⁹

Dr. Eduard Junyent
Vic

Distingit amic,

Us confirmo la meua lletra del 29 d'abril darrer.

L'amic Sobrequés em crida l'atenció sobre unes donacions del comte Seniofré II de Cerdanya⁴⁰ fetes a Ripoll el 967, referenciades per Montsalvatge, XI, núm. 149, p. 213.⁴¹ N'haurà de parlar el Sr. Serdà⁴² perquè el donador és el comte de Cerdanya i perquè els béns donats són, almenys en part, al Berguedà, però també us afecten perquè el beneficiari és Ripoll.

En espera de les vostres grates notícies, resto ben vostre.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, lletres enviades. Còpia en paper cartró.

39. Escrita a màquina. Còpia en paper carbó.

40. Seniofré II de Cerdanya i de Besalú (c. 915-968).

41. Francesc MONTSALVATGE I FOSSES (1853-1919), *Colección diplomática del condado de Besalú*, XI, *Besalú*, 1901, col.l. «Noticias Históricas».

42. Lluís Serdà Prat. Vegeu la carta núm. 10, nota 24.

Miquel Coll i Alentorn a Lluís Serdà Prat

Barcelona, 18 de maig de 1972⁴³

Mn. Lluís Serdà Prat
La Seu d'Urgell

Distingit amic,

Us confirmo la meva lletra de 29 d'abril darrer. Per al vostre comtat de Cerdanya m'és grat de trametre-us còpia del testament del comte Seniofré II⁴⁴ que m'envia l'amic Sobrequés. Ell hi farà una extensa referència pel que pertany a Besalú, però a vós us pertoca la publicació del text íntegre. Com veureu és tret de la *Marca Hispànica*⁴⁵ però sembla que n'hi havia una còpia potser millor al ms. 210 de l'Arxiu Parroquial de Sant Llorenç de Bagà. Existeix encara aquest ms.?

L'amic Sobrequés ens crida l'atenció sobre les donacions fetes el 967 pels marmessors del dit comte al monestir de Ripoll, segons Montsalvatge, xi, núm. 149, p. 213,⁴⁶ i que estan radicades al Berguedà.

Encara de l'amic Sobrequés rebo un text que us adjunto relatiu a l'abat Oliba Cabreta⁴⁷ a Carcassona, reproduït per la *Histoire de Languedoc*,⁴⁸ v, ap. 134.

En espera de les vostres grates notícies, resto ben vostre.

P. S.: Acabo de rebre la vostra amable lletra del 10 del present maig. Moltes gràcies per les informacions que m'hi doneu.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, cartes trameses. Còpia en paper cartró.

43. Escrita a màquina. Còpia en paper carbó.

44. Seniofré II de Cerdanya i de Besalú (c. 915-968).

45. Petrus de MARCA, *Marca hispana sive limus hispanicus [...]*, París, 1688. Reedicions: Barcelona, Base, 1973 i 1998. Document CA.

46. Vegeu la carta núm. 14, nota 41.

47. Comte de Cerdanya (968-988) i de Besalú (984-988).

48. Claude DEVIC i Joseph VAISSÈTE, *Histoire generale de Languedoc*, París, Jacques Vincent, 1730-1745. Existeixen edicions posteriors, fins a la darrera, de 2003.

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal Barcelona, 24 d'octubre de 1972⁴⁹Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Vaig rebre la teva amable carta del 12 del present mes, amb tres annexos i el paquet de referències i altres documents que em vas enviar per recader. Ja ho comentarem quan ens veurem, en l'avinentesa de la qual passo de parlar-te.

D'acord amb el que havíem convingut mesos enrere, em permeto de suggerir-te la data del 9 de novembre propinent per a tenir una reunió plenària de col·laboradors de *Catalunya carolíngia*. La sessió començaria a les 4 de la tarda a l'estatge de l'IEC (Montcada, 20, pral.), amb el propòsit d'acabar al més tard a les 7 i facilitar així la possibilitat de retorn dels companys que viuen fora de Barcelona.

De cara a la dita reunió et prego de preparar una informació sobre l'estat actual de la preparació de la *Catalunya carolíngia* en relació amb els comtats de l'estudi dels quals has volgut encarregar-te, si és possible repensant els documents, referències i fragments a publicar, i plantejant les qüestions de detalls que puguin perfeccionar la nostra metodologia. Gràcies pel que ja ens has avançat de tot això.

En cas d'impossibilitat d'assistir en la data indicada a la projectada reunió, et prego que en suggereixis una altra de relativament propera i precisament en dijous perquè alguns dels eventuals assistents tenen preferència per aquest dia de la setmana.

Si per tot el propinent dia no hem rebut la teva objecció considerarem que dones la conformitat a la nostra proposta i que tindrem el goig de veure't concórrer a l'esmentada reunió.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, còpia en paper carbó.
ASSV, lletres rebudes de 1972.

49. Escrita a màquina amb paper de l'IEC.

17

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 4 de novembre de 1972⁵⁰

Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Havent fet objeccions a la data de 9 del corrent novembre per a la reunió plenària de col·laboradors de la *Catalunya carolíngia* diverses persones de les que hi han estat convidades, ens veiem obligats a ajornar dita reunió per al següent dijous dia 16 de novembre a la mateixa hora de les 4 de la tarda i al mateix estatge de Montcada, 20.

En cas de no poder fer-nos el plaer d'acompanyar-nos, us preguem que prèviament vulgueu informar-nos de l'estat dels vostres treballs i de les perspectives que en relació amb ells ens pugueu anticipar.

Vostre, ben afectuosament,

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, còpia en paper cartró.
ASSV, lletres rebudes de 1972.

50. Escrita a màquina amb paper de l'IEC.

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal Barcelona, 5 de març de 1973⁵¹

Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Vaig rebre la teva amable carta del dia primer de març amb els tres annexos corresponents. Els faré arribar tot seguit als corresponents destinataris perquè vegin de complaure't. Faré que les constatacions passin per les meves mans perquè no deixin de fer-ho ni s'hi adormin. Quant a l'annex núm. 3, d'acord amb el que me dius, ja he fet que el veiés prèviament en Font i Rius.⁵² Coneix l'existència d'aquest fons Plandolit,⁵³ però no en sap res més; caldrà preguntar-ho a Montserrat.

Responent a les teves iròniques remarques faré tot el que podré per rompre l'isolament dels comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada. En Font i Rius ja té alguna cosa per a tu.

En Mundó⁵⁴ va rebre fa unes setmanes un original mecanografiat d'en Ponsich sobre la qüestió dels Bera de Rasés.⁵⁵ Com que es tracta d'un afer important i el punt de vista d'en Ponsich⁵⁶ és contrari del de l'Abadal, m'agradarà d'enviar-te'n fotocòpia perquè l'estudiïs a fons i opinis sobre l'afer. Potser després podríem tenir una extensa conversa amb en Mundó i en Font i Rius i més tard donaríem el nostre parer a en Ponsich.

Com que estic donant un curs d'historiografia catalana contemporània i ara estic explicant els autors nascuts entre 1900 i 1916, t'agrairia que, com més aviat millor, m'enviessis una nota biobibliogràfica teva, al més extensa possible. M'interessaria el dia exacte del teu naixement, els anys d'ensenyament secundari i universitari, el de doctorat, els mestres que més han contribuït a la teva formació, les dignitats que t'han conferit amb les dates corresponents, les càtedres que has

51. Escrita a màquina amb paper de l'IEC.

52. Vegeu la carta núm. 4, nota 10.

53. Es troba a Montserrat i a Londres. Vegeu: Marc MERSIOWSKY, «Documents catalans a col·leccions particulars. Originals dels segles x i xi de Sant Llorenç de Munt i Sant Llorenç prop de Bagà que posseï Joaquim Areny de Plandolit», *Faventia*, 27/2 (2005), p. 57-82. I Pere PUIG (ed.), *El monestir de sant Llorenç del Munt*. Diplomataris 8 i 9, 2005.

54. Vegeu la carta núm. 4, nota 11.

55. Sobre aquest «Bera de Rasés», vegeu: Ramon d'ABADAL I DE VINYALS, «La família del primer comte barceloní, Bera», *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad* (Barcelona), 1967, on es pot llegir: «Cal descartar per sempre l'existència d'un comte Bera de Rasés que ha empastifat el veritable destriament del nostre Bera i que fou inventat pel creador de la falsificació d'Alet [...]».

56. Vegeu el document 10, nota 26.

ocupat o ocupes, també amb les dates. I no cal dir totes les teves obres, comprenent-hi els articles solts, amb les dates de publicació. També les obres inèdites que tinguis, així com les que estiguin en premsa o en preparació. Tot això amb referència a història dels països catalans comprenent-hi la història cultural, literària i lingüística i les ciències auxiliars de la història en l'accepció més àmplia.⁵⁷

Per al mateix objecte, haig de tractar d'en Vicens i Vives.⁵⁸ Voldries indicar-me, de les diverses notes biobibliogràfiques publicades sobre quina conceptues més completa?

Encara per al mateix objecte, em voldries fer el favor de demanar a en Batlle i Prats⁵⁹ una nota biobibliogràfica com la teva?

Gràcies per tot i perdona'm la llibertat que em prenc. En espera de les teves notícies, resto teu afm.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

57. Si existeix, no s'ha trobat la resposta de Sobrequés. D'altra banda, tampoc hi ha cap referència escrita sobre el tema de la historiografia de què parla Coll. Miquel COLL I ALENTORN, *Historiografia*, Barcelona, Curial i Abadia de Montserrat, 1991.

58. Jaume Vicens Vives (1910-1960), historiador.

59. Lluís Batlle i Prats (1909-1983), arxiver i historiador gironí.

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal Barcelona, 12 de març de 1973⁶⁰Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

He rebut fa poca estona la teva darrera carta amb la informació que em calia. Moltes gràcies de tot. En el mateix correu he rebut carta d'en Batlle⁶¹ amb algunes dades que procuraré completar.

He donat ja al P. Marc,⁶² de Montserrat, les dues paperetes que t'interessen. Em dius que se n'ocuparan de seguida.

Dijous, que Mn. Pladevall⁶³ baixa, li donaré la papereta corresponent.

T'incloc la fotocòpia de l'estudi d'en Ponsich.⁶⁴ Ja em diràs què et sembla. Et prego que procuris enfondir tant com puguis en la qüestió. Quan ho hakis fet, suggereix-nos una data i una hora per reunir-nos amb en Mundó⁶⁵ i en Font i Rius.⁶⁶ Caldria que fos a la tarda i millor a primera hora. També millor que em suggereixis més d'una data, per poder triar.

T'incloc també notes de l'arxiu Abadal sobre els teus comtats i una d'en Font sobre el mateix tema. Com pots veure l'isolament comença a rompre's. Em diu en Font (que és qui guarda l'arxiu Abadal) que, quan hakis utilitzat els papers de mà de l'Abadal, tinguis la bondat de tornar-los-hi.

En espera de les teves notícies, t'envio una afectuosa abraçada.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

ASSV, lletres rebudes de 1973.

60. Escrita a màquina amb paper de l'IEC.

61. Vegeu la carta núm. 18, nota 59.

62. Marc Taxonera i Comas (1919-2014), arxiver i monjo de l'Abadia de Montserrat.

63. Antoni Pladevall i Font (1934), capellà i historiador.

64. Vegeu la carta núm. 10, nota 26.

65. Vegeu la carta núm. 4, nota 11.

66. Vegeu la carta núm. 4, nota 10.

Miquel Coll i Alentorn a Santiago Sobrequés i Vidal Barcelona, 5 de maig de 1973⁶⁷Sr. Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

Suposo que vas retornar feliçment a Girona després de la nostra estada a Nàpols⁶⁸ de la qual guardem molt bon record, especialment per haver-hi fruit de la teva companyia.

He rebut els dos magnífics volums dels teus treballs i els del teu fill sobre les torbacions del nostre segle xv.⁶⁹ Moltes gràcies per l'esplèndid obsequi. Em prometo passar-hi unes hores de lectura de gran plaer i millor profit. Ja vaig donar-ne les gràcies al teu fill, però ara vull fer-ho directament a tu per mitjà d'aquestes ratlles.

Em diu el P. Baraut⁷⁰ que ja ha satisfet totalment les teves peticions a Montserrat sobre la *Catalunya carolíngia* és realment així? Quant a la teva petició als de Vic, ja et vaig dir que no podien satisfer-la per no haver pogut portar gairebé res de la seva incursió a Andalusia⁷¹ de l'estiu passat. Esperem que la ràtzia de l'estiu vinent sigui més fructífera.

He parlat amb en Tarradell⁷² de les dues cartes, que et va enviar en nom de l'Institut.⁷³ Em diu que les va adreçar a la Delegació de la Universitat Autònoma de Girona. Per veure si sortim de l'encallament, t'he fet jo, en representació d'ell, una carta que t'incloc. Et prego que la contestis com més aviat millor perquè pugui passar per la sessió de la Històrica del propvenient dia 18 i ésser aprovada al Ple del dia 1 de juny.

67. Escrita a màquina amb paper MC [Miquel Coll].

68. Miquel Coll i Alentorn i Santiago Sobrequés i Vidal varen prendre part al Congrés de la Corona d'Aragó que va tenir lloc a Nàpols l'abril de 1973.

69. Santiago SOBREQUÉS I VIDAL i Jaume SOBREQUÉS I CALLICÓ, *La guerra civil catalana del segle xv*, Barcelona, Edicions 62, 1973, 2 v. (segona edició de 1987).

70. Vegeu la carta núm. 11, nota 32.

71. A Sevilla es troba l'Arxiu Ducal de Medinaceli, que aplega documentació del comtat d'Empúries i de la Casa de Cardona, des de l'alta edat mitjana. Vegeu: Francesc RODRÍGUEZ BERNAL (ed.), *Col·lecció diplomàtica de l'Archivo Ducal de Cardona (965-1230)*, Barcelona, Fundació Noguera, 2016.

72. Miquel Tarradell i Mateu, secretari de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

73. Tarradell comunicava a Sobrequés que havia estat elegit membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

T'has fet ja un criteri sobre les tesis d'en Ponsich?⁷⁴ A veure si aviat ens fixes un dia perquè puguem parlar-ne tu, en Mundó,⁷⁵ en Font i Rius⁷⁶ i jo.

En espera de les teves grates notícies, t'envia una cordial abraçada el teu afm.
Signat: Miquel Coll i Alentorn

ASSV, lletres rebudes de 1973.

74. Vegeu la carta núm. 10, nota 26.

75. Vegeu la carta núm. 4, nota 11.

76. Vegeu la carta núm. 4, nota 10.

21

**Miquel Coll i Alentorn a Jaume [error per Santiago]
Sobrequés i Vidal**

Barcelona, 5 de maig de 1973⁷⁷

Sr. Jaume [error per Santiago] Santiago Sobrequés
Girona

Estimat amic,

L'Institut d'Estudis Catalans, que ha seguit amb gran interès i satisfacció la vostra tasca d'investigador de la nostra història, i especialment aquella part, tan important, que ha donat lloc a publicacions de la nostra llengua, desitjaria fer la vostra designació com a membre corresponent de la seva Secció Històrico-Arqueològica.

Per això, suplint interinament les funcions del nostre company Miquel Taradell, secretari de la Secció, m'és molt grat pregar-vos que em feu saber si us plauria aquella designació, i en cas afirmatiu vulgueu fer-me arribar, tan aviat com sigui possible, un currículum i una bibliografia vostres, al més complets que sigui possible.

Esperant les vostres grates notícies, resto ben vostre.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

ASSV, lletres rebudes de 1973.

77. Escrita a màquina amb paper de l'IEC, Secció Històrico-Arqueològica.

22

Pere Domingo, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i Ramon Aramon i Serra a Santiago Sobrequés i Vidal

Barcelona, 20 de juliol de 1973⁷⁸

L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, que tothora ha seguit amb gran interès els vostres treballs d'història catalana, no volent passar més temps sense testimoniar-vos la seva reconeixença per la vostra transcendent tasca científica, en sessió plenària tinguda el dia 6 dels corrents mes i any, a proposta de la Secció Històrico-Arqueològica, acordà per unanimitat de nomenar-vos MEMBRE CORRESPONENT DE L'INSTITUT.

En posar-ho avui en coneixement vostre, us preguem, il·lustríssim col·lega, que vulgueu acceptar aquest nomenament junt amb l'expressió de la profunda consideració i estima de tots els membres de l'INSTITUT.

Déu vos guard molts anys!

Signat: Pere Domingo i Ramon Aramon

78. Escrita a màquina i signada a mà i segellada per Pere Domingo i Ramon Aramon, en paper de l'IEC.

23

Miquel Coll i Alentorn a Lluís Serdà i Prat

Barcelona, 22 de juliol de 1974⁷⁹

Dr. Lluís Serdà i Prat⁸⁰
Granollers

Estimat amic,

He rebut la vostra lletra d'abans-d'ahir (sense data, però) i sento molt que no em trobéssiu a casa i em perdés el plaer d'una conversa amb vós.

Gràcies pels papers que m'adjunteu, que suposo que són els que vaig tenir el gust de trametre-us fa un temps de part de l'enyorat amic Sobrequés (q. A . C. s.).

Em contraria, en tot, que me'ls torneu, perquè això em fa témer que penseu que la vostra valuosa col·laboració a la *Catalunya carolíngia* no pot continuar per ara. És realment així? En tal cas no sabeu com ho lamento. Espero, amb tot, que sempre que n'hi hagi avinentesa ens afavorireu amb el vostre assessorament i ens fareu arribar qualsevol document o notícia que pugui interessar-nos.

Jo seré a Barcelona fins a la fi d'aquest mes. Després tornaré a ésser-hi des del 16 de setembre. Si us és fàcil de visitar-me novament, us agrairia que prèviament em telefonéssiu (tel. 215 33 71) per evitar-vos un viatge en va.

Accepteu, us ho prego, el testimoni de la meva sincera consideració i ferma amistat.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

79. Escrita a màquina.

80. Vegeu la carta núm. 10, nota 24.

24

Miquel Coll i Alentorn a Jaume Sobrequés i Callicó

Barcelona, 23 de novembre de 1973⁸¹

Sr. Jaume Sobrequés
Barcelona

Estimat amic,

Per seguir estudiant diversos afers relatius a la continuació de *Catalunya carolíngia* us agraïrem que vulgueu assistir a la sessió plenària de col·laboradors que celebrarem el propinent 6 de desembre, a les 4 de la tarda, al Palau Dalmasas, Montcada, 20, principal.

Ens interessarà que ens exposeu amb el possible detall l'estat dels treballs del vostre enyorat pare (q. a. C. s) en relació amb els comtats⁸² a què s'havia encarregat.

Esperant que no deixareu d'assistir a la sessió vinent, resto ben vostre.

Signat: Miquel Coll i Alentorn

AIEC, lletres enviades.

81. Escrita a màquina amb paper MC [Miquel Coll].

82. Girona, Empúries, Besalú i Peralada.

**LLISTA DE MEMBRES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS AMB UNA
BIOGRAFIA PUBLICADA A LA COL·LECCIÓ «SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES»**

ALCOVER I SUREDA, Antoni M.	(1862-1932)
ALÒS-MONER I DE DOU, Ramon d'	(1885-1939)
ALSINA I BOFILL, Josep	(1904-1993)
ANGLADA I D'ABADAL, M. Àngels	(1930-1999)
ARAMON I SERRA, Ramon	(1907-2000)
BADIA I MARGARIT, Antoni M.	(1920-2014)
BARRERA I COSTA, Heribert	(1917-2011)
BASTARDAS I PARERA, Joan	(1919-2009)
BATALLER I CALATAYUD, Josep Ramon	(1890-1962)
BOFILL I PICHOT, Josep M.	(1860-1938)
BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de	(1924-2007)
BROCÀ I DE MONTAGUT, Guillem M. de	(1850-1918)
CARBONELL I DE BALLESTER, Jordi	(1924-2016)
CARIA, Rafael	(1941-2008)
CARNER I PUIG-ORIOI, Josep	(1884-1970)
CARRERAS I ARTAU, Joaquim	(1894-1968)
CASACUBERTA I ROGER, Josep M. de	(1897-1985)
CASAS I SICART, Creu	(1913-2007)
CASASSAS I SIMÓ, Enric	(1920-2000)
CASASSAS I SIMÓ, Lluís	(1922-1992)
CASASSAS I SIMÓ, Oriol	(1923-2012)
CASTELLS I GUARDIOLA, Josep	(1925-2018)
CERVERA I ASTOR, Leandre	(1891-1964)
CLASCAR I SANOU, Frederic	(1873-1919)
COLL I ALENTORN, Miquel	(1904-1990)
COLOMER I POUS, Eusebi	(1923-1997)
COROMINES I MONTANYA, Pere	(1870-1939)
COROMINES I VIGNEAUX, Joan	(1905-1997)
DOMINGO I SANJUÁN, Pere	(1896-1979)
DURAN I SANPERE, Agustí	(1887-1975)
EGOZCUE I CUIXART, Josep	(1940-2006)
ESTEVE I SUBIRANA, Antoni	(1902-1979)
FABRA I POCH, Pompeu	(1868-1948)
FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís	(1867-1957)
FARGAS I ROCA, Miquel A.	(1858-1916)
FOLCH I TORRES, Joaquim	(1886-1963)
FONT I QUER, Pius	(1888-1964)
FONTBOTÉ I MUSSOLAS, Josep Maria	(1921-1989)
FONTSERÈ I RIBA, Eduard	(1870-1970)
FREIXA I PEDRALS, Enric	(1911-2002)

FUSTER I ORTELLS, Joan	(1922-1992)
GALÍ I COLL, Alexandre	(1886-1969)
GUIMERÀ I JORGE, Àngel	(1845-1924)
JARDÍ I BORRÀS, Ramon	(1881-1972)
LLUCH I MARTÍN, Enric	(1928-2012)
MARAGALL I GORINA, Joan	(1860-1911)
MARGALEF I LÓPEZ, Ramon	(1919-2004)
MARTORELL I TRABAL, Francesc	(1887-1935)
MIRALLES I SOLÀ, Carles	(1944-2015)
MIRET I SANS, Joaquim	(1858-1919)
MOLL I CASASNOVAS, Francesc de Borja	(1903-1991)
MOLL I MARQUÈS, Aina	(1930-2019)
NICOLAU D'OLWER, Lluís	(1888-1961)
NOGUERA DE GUZMAN, Raimon	(1897-1990)
OLIVER I TOLRÀ, Miquel dels Sants	(1864-1920)
PARÉS I FARRÀS, Ramon	(1927-2018)
PI I SUNYER, August	(1879-1965)
PIJOAN I SOTERAS, Josep	(1881-1963)
PRAT DE LA RIBA I SARRÀ, Enric	(1870-1917)
PRATS I DOMINGO, Modest	(1936-2014)
PREVOSTI I PELEGRÍN, Antoni	(1919-2011)
PUIG I CADAFALCH, Josep	(1867-1956)
PUIG SALELLAS, Josep M.	(1924-2007)
RIBAS I PIERA, Manuel	(1925-2013)
ROCA-PONS, Josep	(1914-2000)
ROSELLÓ I MOLINARI, Xavier	(1948-2016)
RUBIÓ I BALAGUER, Jordi	(1887-1982)
RUBIÓ I LLUCH, Antoni	(1856-1937)
RUYRA I OMS, Joaquim	(1858-1939)
SAGARRA I DE SISCAR, Ferran de	(1853-1939)
SARDÀ I DEXEUS, Joan	(1910-1995)
SARSANEDAS I VIVES, Jordi	(1924-2006)
SEGALÀ I ESTALELLA, Lluís	(1873-1938)
SERRA I HÚNTER, Jaume	(1878-1943)
SERRA I PUIG, Eva	(1942-2018)
SERRA I RÀFOLS, Josep de C.	(1900-1971)
SOLANS I HUGUET, Joan Antoni	(1941-2019)
SOLÉ I SABARÍS, Lluís	(1908-1985)
TARRADELL I MATEU, Miquel	(1920-1995)
TEIXIDOR I BATLLE, Josep	(1920-1989)
TERRADAS I ILLA, Esteve	(1883-1950)
TRIADÚ I FONT, Joan	(1921-2010)
TRIAS I FARGAS, Ramon	(1922-1989)
TRUETA I RASPALL, Josep	(1897-1977)

TURRÓ I DARDER, Ramon	(1854-1926)
VALLS I TABERNER, Ferran	(1888-1942)
VALLVERDÚ CANES, Francesc	(1935-2014)
VERDAGUER I JUANOLA, Pere	(1929-2017)
VERNET I GINÉS, Joan	(1923-2011)
VILA I DINARÈS, Pau	(1881-1980)
VILLANGÓMEZ I LLOBET, Marià	(1913-2002)

SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES

Títols publicats

- [1] Manuel RIBAS I PIERA, *Josep Puig i Cadafalch, cofundador i membre il·lustre de l'IEC* (1996)
- [2] Josep M. CAMARASA, *Ramon Turró, un modernista al laboratori* (1997)
- [3] Josep CARRERAS, *August Pi i Sunyer. Semblança biogràfica* (1998)
- [4] Manuel SUBIRÀ, *Pere Domingo. Semblança biogràfica* (1998)
- [5] Albert BALCELLS, *Enric Prat de la Riba i l'Institut d'Estudis Catalans* (1998)
- [6] Oriol CASASSAS, *Miquel A. Fargas i Roca i els nous horitzons* (1999)
- [7] Xavier BARRAL, *Josep Pijoan. Del salvament del patrimoni artístic català a la història general de l'art* (1999)
- [8] *M. Àngels Anglada i d'Abadal. Sessió en memòria* (1999)
- [9] Eulàlia DURAN, *Agustí Duran i Sanpere. Semblança biogràfica* (2000)
- [10] Francesc FONTBONA, *Joaquim Folch i Torres. Semblança biogràfica* (2000)
- [11] Jordi SALES, *Jaume Serra i Hünter. Semblança biogràfica* (2000)
- [12] Carles MIRALLES i Anscari M. MUNDÓ, *Lluís Nicolau d'Olwer. Semblança biogràfica* (2000)
- [13] Josep M. FONT, *Guillem M. de Brocà. Semblança biogràfica* (2000)
- [14] Oriol de BOLÒS, *Pius Font i Quer. Semblança biogràfica* (2000)
- [15] Antoni ROCA, *Esteve Terradas i Illa. Semblança biogràfica* (2000)
- [16] Joan VENY, *Antoni M. Alcover i Sureda. Semblança biogràfica* (2000)
- [17] Pere LLUÍS FONT, *Joaquim Carreras i Artau. Semblança biogràfica* (2000)
- [18] *Enric Casassas i Simó. Sessió en memòria* (2000)
- [19] David SERRAT, *Lluís Solé i Sabarís. Semblança biogràfica* (2000)
- [20] *Ramon Aramon i Serra. Sessió en memòria* (2001)
- [21] Antoni SERRA i RAMONEDA, *Joan Sardà i Dexeus. Semblança biogràfica* (2001)
- [22] Aina MOLL, *Francesc de Borja Moll. Semblança biogràfica* (2001)
- [23] *Josep Roca-Pons. Sessió en memòria* (2001)
- [24] Josep Enric LLEBOT, *Eduard Fontserè i Riba. Semblança biogràfica* (2002)
- [25] Carles MIRALLES, *Lluís Segalà i Estalella. Semblança biogràfica* (2002)
- [26] Albert BALCELLS, *Ramon d'Alòs-Moner i de Dou. Semblança biogràfica* (2003)
- [27] Jaume CABRÉ, *L'ocellot sinistre. Semblança biogràfica d'Àngel Guimerà* (2003)
- [28] Pere LLUÍS FONT, *Eusebi Colomer i Pous. Semblança biogràfica* (2003)
- [29] Ricard GUERRERO, *Josep Alsina i Bofill, amor a la professió, amor a la llengua, amor al país. Semblança biogràfica de Josep Alsina i Bofill* (2003)
- [30] M. Teresa FERRER, *Joaquim Miret i Sans. Semblança biogràfica* (2003)
- [31] Josep M. MAS i SOLENC, *Ferran Valls i Taberner. Semblança biogràfica* (2004)
- [32] Oriol CASASSAS, *Josep Trueta i Raspall, el símbol. Semblança biogràfica de Josep Trueta i Raspall* (2004)
- [33] Salvador REGUANT, *Josep Ramon Bataller i Calatayud. Semblança biogràfica* (2004)
- [34] *Marià Villangómez. Sessió en memòria* (2004)
- [35] Carles A. GASÒLIBA, *Ramon Trias Fargas. Semblança biogràfica* (2004)
- [36] *Homenatge a Joaquim Ruyra en el centenari de 'Marines i boscatges' (1903-2003)* (2005)

- [37] Manuel CASTELLET, *Josep Teixidor i Batlle. Semblança biogràfica* (2005)
- [38] Carles MIRALLES, «*Un xic exòtic i desorientat*». *Semblança de Joan Maragall l'últim any de la seva vida* (2005)
- [39] Ramon Margalef. *Sessió en memòria* (2005)
- [40] Eva SERRA, *Ferran de Sagarra i de Siscar. Semblança biogràfica* (2005)
- [41] Josep MASSOT, *Jordi Rubió i Balaguer. Semblança biogràfica* (2005)
- [42] Joan VILÀ-VALENTÍ, *Pau Vila i Dinarès. Semblança biogràfica* (2006)
- [43] Joan SOLÀ, *Pompeu Fabra i Poch. Semblança biogràfica* (2006)
- [44] Albert BALCELLS, *Francesc Martorell i Trabal. Semblança biogràfica* (2006)
- [45] Jacint CORBELLA, *Antoni Esteve i Subirana. Semblança biogràfica* (2006)
- [46] Oriol CASASSAS, *Leandre Cervera i Astor. Semblança biogràfica* (2007)
- [47] Josep VALLVERDÚ, *Josep Carner i Puig-Oriol. Semblança biogràfica* (2008)
- 48 Albert BALCELLS, *Antoni Rubió i Lluch, historiador i primer president de l'Institut d'Estudis Catalans* (2008)
- 49 Oriol de Bolòs i Capdevila. *Sessió en memòria* (2009)
- 50 Joaquim MOLAS, *Miquel dels Sants Oliver i Tolrà. Semblança biogràfica* (2009)
- 51 Josep M. CAMARASA, *Josep M. Bofill i Pichot. Semblança biogràfica* (2009)
- 52 Jordi Sarsanedas. *Sessió en memòria* (2010)
- 53 Rafael Caria. *Sessió en memòria* (2010)
- 54 Joan Bastardas. *Sessió en memòria* (2011)
- 55 Josep M. de Casacuberta i Roger. *Sessió en memòria* (2012)
- 56 Josep MASSOT, *Frederic Clascar i Sanou. Semblança biogràfica* (2012)
- 57 Albert BALCELLS, *Pere Coromines. Semblança biogràfica* (2013)
- 58 Antoni Prevosti i Pelegrín. *Sessió en memòria* (2013)
- 59 Eulàlia DURAN, *Joan Fuster. Semblança biogràfica* (2013)
- 60 Eva SERRA, *Josep de C. Serra i Ràfols. Semblança biogràfica* (2013)
- 61 Oriol Casassas i Simó. *Sessió en memòria* (2014)
- 62 Enric Lluch i Martín. *Semblança biogràfica* (2014)
- 63 Ramon Jardí i Borràs. *Semblança biogràfica* (2015)
- 64 Modest Prats i Domingo. *Sessió en memòria* (2016)
- 65 Antoni M. Badia i Margarit. *Sessió en memòria* (2016)
- 66 Francesc Vallverdú Canes. *Sessió en memòria* (2016)
- 67 Carles Miralles i Solà. *Sessió en memòria* (2017)
- 68 Jordi Carbonell i de Ballester. *Sessió en memòria* (2019)
- 69 Dolors BRAMON, *Joan Vernet i Ginés. Semblança biogràfica* (2019)
- 70 Pere Verdaguer. *Sessió en memòria* (2019)
- 71 Pere SANTANACH, *Josep Maria Fontboté i Mussolas. Semblança biogràfica* (2019)
- 72 August BOVER, *Josep Roca-Pons. Semblança biogràfica* (2019)
- 73 Josep GONZÁLEZ-AGÀPITO, *Alexandre Galí i Coll. Semblança biogràfica* (2019)
- 74 Miquel VILARDELL, *Josep Egozcue i Cuixart. Semblança biogràfica* (2019)
- 75 Joan Antoni SOLANS, *Manuel Ribas i Piera. Semblança biogràfica* (2020)
- 76 Jordi CASASSAS, *Lluís Casassas i Simó. Semblança biogràfica* (2020)
- 77 Jaume TERRADAS, *Creu Casas i Sicart. Semblança biogràfica* (2020)
- 78 Ramon Parés i Farràs. *Sessió en memòria* (2020)
- 79 Joan Triadú i Font. *Sessió en memòria* (2020)
- 80 Isidor MARÍ, *Aina Moll i Marquès. Semblança biogràfica* (2020)

- 81 *Eva Serra i Puig. Sessió en memòria* (2020)
- 82 Àngel MESSEGUER, *Josep Castells i Guardiola. Semblança biogràfica* (2020)
- 83 Joaquim AGULLÓ, *Xavier Roselló i Molinari. Semblança biogràfica* (2020)
- 84 Joaquim RAFEL, *Lluís Faraudo de Saint-Germain. Semblança biogràfica* (2020)
- 85 *Solans i el seu temps. Sessió en memòria* (2020)
- 86 Salvador ALEGRET, *Heribert Barrera i Costa. Semblança biogràfica* (2020)
- 87 Lluís JOU, *Raimon Noguera de Guzman. Semblança biogràfica* (2020)
- 88 Antoni ROCA, *Enric Freixa i Pedrals. Semblança biogràfica* (2020)
- 89 Joan MARTÍ, *Joan Coromines i Vigneaux. Semblança biogràfica* (2020)
- 90 Lluís JOU, *Josep M. Puig Salellas, en la cruïlla del país. Semblança biogràfica* (2020)
- 91 Joan SANMARTÍ, *Miquel Tarradell i Mateu. Semblança biogràfica* (2020)
- 92 Jaume SOBREQÜÉS, *Miquel Coll i Alentorn. Semblança biogràfica* (2021)

